

Ő cs. és kir. Fensége Gizella főhercegnő védnöksége alatt álló
Férjhezmenendő leányok kiházasítására alakult „Gizella“-egylet.
„Első Biztosító Intézet Katonai Szolgálat Esetére“

Ő cs. és kir. Fensége József főherceg védnöksége alatt mint szervezet.
Központi igazgatóságok: **Budapest en, Klotild-palota** Aradi vezérképviselőség: **Andrássy-tér 3., Neuman-ház.**

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1902. ÁPRILIS HÓ 20.

II. ÉVFOLYAM 8. SZÁM. ==

== MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ==

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

== ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA. ==

RÉVÉSZ NÁNDOR

Aradon, Szabadság-tér 20. szám. — Városi és megyei telefon szám 265.

Értesíti a n. é. közönséget, hogy

könyv-, zenemű-, papir-kereskedését megnagyobbította és átalakította.

Gazdag választék hazai és világirodalmi termékekből. — Képes levelező-lap ujdonságok.

Herczeg Ferencz összes művei, füzetes kiadás, kéthetenként megjelenő füzetekben házhoz kézbesítve megrendelhető.

Figyelmes és pontos kiszolgálás.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FŐHERCEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

ZILÁHI GYULA.

Arad, április 19.

Bárhogyan is kutatjuk a világirodalom történetét, hogy ki teremtette meg a vigjátékok kezdetleges alapját, nem lehet ráakadni. A neveléses tudniillik valami hibából és fájdalom nélkül való, veszedelemben nem ejtő rut-ságból áll, valamint például a neveléses arc is rút és eltorzított, de nincs benne fájdalmas vonás. A vigjáték, a gyengébb jellemek utánzásán alapszik, de — nem a teljesen bűnösökén, hanem inkább a nevelésesekén, melyek szintén a gáncsolandókhoz tartoznak, nem volt szabad a nagyon régi időkben a neveléses a színpadra vinni. A szomorujáték fejlődései és forrásai ellenben nem maradtak titokban és amennyire az fejlődött, ugyanannyira háttérbe szorult a vigjátéki forma: mert kezdetől fogva nem vették erkölcsös dolognak, irtóztak tőle és üldözték.

Csak mikor biztos formákat kapott a vigjáték, említik meg a szerzőket is. Mint első szerzők ismeretesek Epicharmusz és Vormisz. A vigjáték eleinte Sziciliából jött át. Athénben pedig Krátesz volt az első, ki a személyes gúnyolódással felhagyott és általánosan szerkesztette meséit és párbeszédeit.

A magyar irodalom történetét pedig egyáltalán nem tud egyebet felmutatni, mint a *hegedősök* zengeményeit és amint azt annak idején nevezni szokták az *udvari-bolondok* versbe szedett mókáit.

A mi irodalmi multunk bizony még nagyon ifjú és azért nem is csodálható, hogy

ha színészetünknek is csak félszázados multja van, a mit történelemben jegyezhető multnak nevezhetünk.

Hogy az újabb magyar színművészetben a vigjáték meghonosodott, az Szerdahelyinek és Vizvárinak köszönhető és a közvetlen utánuk következő Zilahi Gyulának, a kiről még a mi hasábjainkon igen kevés elismerés és dicséret hangzott el. De, mivel most már ő teljesen a miénk, szabad legyen róla, mint országos hírű színészről, a multjáról, az ő egyéniségéről egyetmást elmondani.

Hogy érdemes-e Zilahi Gyula az elismerésre, azt legjobban bizonyítja az, hogy Arad szabad kir. város nemzeti színházának a direktora lett. És erősen hisszük, hogy Zilahi nem fog csalatkozni, a mikor dicsőségének templomát, a budapesti nemzeti színházat otthagya és istenadta tehetségét, művészetét nekünk szenteli.

Zilahi Gyula mint színművész aránylag feltűnő rövid idő alatt érte el fényes karrierjét és ezen nincs is mit csodálkozni: mert művészetete, egyénisége ledöntött minden akadályt, kételyt, a mi előre haladásának útjába akadt.

Mint ifjú művész, a hol csak megfordult az országban, mindenütt szerették és sirtak érte, hogyha eltávozott. A kritika pedig mindenkor elismerőleg szólt az egész országban.

Mikor például Debrecenből távozik, így irnak róla:

„Zsül, a szintársulat Don Juanja, a bonvivánt, a hős és lyrai szerelmes, a felülmulhatlan naturbursch távozik. Szerették Debrecenben és szerették mindenütt. A midőn Kolozsvárról távozott, az egye

temi ifjuság megleghangu levélben ajánlotta a debreceni kollegáknak. Méltán, mert *Zsült nem szeretni* nem lehet: ezt az asszonyok is mondják.

Sokfelé ragyogtatta művészetét a derék *Zsül*. A kolozsvári nemzeti színházhoz Szegedről ment, a hol csakhamar megszerették. Az ottani intendatura felszólítására 1881-ben először mint vendég lépett fel Grengoire „cimszerepében óriási sikerrel és azonnal is szerződtették. Kolozsvárt öt évig működött, a honnét nagy tüntetések között bucsuzott el és Debrecenbe jött Aradi Gerőhöz. A mint először lépett a színpadra, kedves organuma, otthonos mozgása a színpadon, rögtön megkedveltették, a mi nem éppen hamar lobbanékony közönségünk által. Nagyon sok és kitűnően kreált szerepei között a „Cifra nyomoruság“ Mádi Simijébe tetszett legjobban, a mely szerepet a Nemzeti Színházban is mint vendég játszotta. Paulay Ede igazgató már akkor mondta, hogy Zilahi nemsokára tagja lesz a nemzeti színháznak.“

Aradon, 1889-ben játszott Zilahi mint szerződött tag utoljára, az aradiak mindenestre emlékeznek azokra a sikerekre, mit a kitűnő színész itt aratott.

Ugyanezen év augusztus havában már mint a nemzeti színház szerződött tagja játszik Budapesten.

A fővárosi kritikák ezután Zilahi dicsőítéséből állottak. A nemzeti színházban második bemutató fellépteül a „Király házasodik“ című darabban a kiskopjai és nagykopjai Kopjay Imrét választotta. Mondja a kritika:

Negyedszáz év előtt ezt az alakot hallhatatlan Szerdahelyink teremtette meg. Azóta se termett hozzá oly igazán eredeti, törülmetszett magyar véralkatu színész, mint Zilahi Gyula. Nemcsak minden ízében átértette szerepét, hanem bőven adott hozzá a saját ötletéből, pajzán jókedvéből, — s oly rokonszenvenessé tudta tenni, hogy a közönség minden mozdulatát észrevette, figyelte, lste, kacagta és tapsolta. A viléki színpadok tulzásai, erőszakos folyásai, melyekkel a nevető idegekre mesterségszerűleg hatnak, Zilahi erős, egészséges magyar talentumát nem rontották meg.

Még egy éve se telt el annak, hogy Zilahi a nemzeti színház tagja volt, s máris a Farkas-Rasskó díjjal lett kitüntetve. Ugyanis Farkas-Rasskó ügyvéd, 1848—49-iki honvédtiszt, tudvalevőleg a nemzeti színháznál is tett alapítványt, amelynek kamatait a nemzeti színház tagjai szavazattöbbséggel ítélik oda a legtöbb igyekezetet és előhaladást tanusított fiatalabb tagnak.

A jutalom átadása szép ünneppéggel ment végbe, Vizvári Gyula, az igazgató helyettese a színpadon szép beszéd kíséretében adta át Zilahinak a díjat.

Kötetre menő dolgokat lehetni írni Zilahi Gyuláról és szerte az országban nagy sikert aratott „kacagó művész-estélyeiről.“

És Zilahi Gyula, dacára hirnevének és országos sikereinek, mégis egyszerű, közvetlen, póznélküli, vérbeli művész-bohém egyéniség, a kit mint embert az első pillanatra meglehet szeretni: mit művészt pedig? — csak magasztalni lehet.

Hogy most már milyen direktor lesz? — arra már az előjelek is teljes biztosítékot nyújtanak nekünk, mert olyan hatalmas testületet szervezett, melylyel az ő szigorú, a pedanteriáig rendszerető szakavatottságával csakis sikert érhet el.

Most pedig, amikor otthagyja az ország első tháliatemplomát, otthagyja azt a megszokott otthont, környezetet, melyben tehetsége megizmosodott és országos hirűvé lett; üdvözljük őt körünkben és kívánjuk neki, hogy rátermett, veleszületett művészi tehetségével sikerrel oldja meg azt a nehéz feladatot, melyet maga elé tűzött, s ekkor bizonynyal nem fog csalatkozni. De, a közönség sem — az előlegezett bizalomért.

HONISCH L. ISTVÁN.

AZ ARADI POLGÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR UJRAALAKULÁSA.

Arad, április 19.

Holnap d. e. 10^{1/2} órakor, a kereskedelmi akadémia disztermében tartja újraalakuló közgyűlését az Aradi Polgári Takarékpénztár, mely eddig a felszámolás stádiumában állott.

Amint a közhangulatból: a közönség nagyfoku érdeklődéséből s főleg azon körülményből tapasztalható, hogy az ujabban e célből kibocsátott 1250 darab részvény helyett, a jegyzésre kiszabott rövid határidőn belül 1950 részvényt jegyeztek, tény az, hogy az Aradi Polgári Takarékpénztár holnap oly ünnepélyes és örvendetes módon fog ujrakialakulni, mint talán ritkán alakult vidéki pénztintézet.

Ha mindezen örvendetes körülményeket latba vetjük s összehasonlítjuk azon szenzáció hajhászással s szertelen s izléstelen hűhóval,

mit az ennek következtében felszámolás alá jutott intézet egyes ellenségei közvetve és közvetlen az intézet ellen támasztottak, úgy levonhatjuk magunknak a következtetést, mert itt tapasztalhatjuk leginkább, hogy az aradi közönség józan elemét nem képes semmilyen századvégebéli rákfene, — hogy a szenzáció szót kellőleg és érdemileg körülírjam — félrevezetni.

Ezen pénzügyi helyzetet sohasem volt s nem lehetett oly kétségbeesítő, mint azt egy néhány ellensége széjjelkürtölte. Nem lehetett, mert eddigi fenállása alatt is az igazgatósági és felügyelőbizottsági tagok városunknak úgy anyagiilag, mint erkölcsileg szavatoló polgárai voltak.

És, hogy mennyire szükséges, hogy a Polgári Takarékpénztár újra megkezdhesse működését, ezen körülmény eltekintve a polgárságnak ritkán módon megnyilatkozott érdeklődésétől és bizalmától — abból is kitűnik, hogy városunk pénzügyi életének vezérifiai, élükön *Tedeschi* Viktorral és *Heinrich* Sándorral s a kiküldött reaktíváló bizottsággal minden lehető elkövettek, komoly és céltudatos munkával elérték, hogy a volt részvényesek érdekei megóvásának s ezen nagy intézet működésének a legfényesebben megkezdhesse.

Nem a dicséret hangján akarunk szólni, csupán az igazságot akarjuk idézni, midőn azon jóleső tapasztalatainknak adunk kifejezést, hogy e városnak minden polgára elismeréssel adózik úgy *Tedeschi* Viktornak mint a felszámolás alatt állott intézet vezérigazgatójának s az egész reaktíváló bizottságnak s annak, ezen fontos ügyet a tőle telhető lelkiismeretességgel felkarolt elnökének: *Heinrich* Sándornak.

Mert jól tudja Arad minden egyes polgára, hogy ezen nehéz, de immár jelesen befejezett munka által, városunknak pénzügyi élete nagy lépéssel haladt előre, s ez annál inkább jól eshetik mindnyájunknak, mert az utóbbi évek botrányos esetei bizom rést ütöttek városunkon, mely mindenkor, minden intézményét csupán önjerejéből létesíthette.

Ily körülmények között kétségtelen, hogy a holnap lefolyó újraalakuló közgyűlés egyhangu határozattal s elismeréssel fogja elfogadni mindazon pontozatokat melyeket az országban munkát teljesítő reaktíváló bizottság eléje terjeszt s melynek lényege a sajtó révén köztudomásává vált.

Miután a jegyzésre kibocsátott 1250 részvény helyett a közönség ritkán nyilvánuló bizalma 1950 darabot jegyezett, az *aránylagos visszaállítást* fogja a bizottság a közgyűlésen invitványozni s így a nagyfokú tuljegyzés kö-

vetkeztében csak a 3 részvénytől kevesebbet jegyzők tarthatják meg azokat, míg az ezen számon felül jegyzőké a megállapítandó *aránylagos* kulcs szerint visszaállítatnak.

Hogy mennyire bölcsen, nagy körültekintéssel s lelkiismeretesen járt el a reaktíváló bizottság feladatának minden egyes esetében, különösen kiviláglik abból is, hogy az intézet vezérigazgatói állására: *Nattland* Bernátot, az *Aradmegyei Takarékpénztár* cégjegyző-titkárát szemelte ki s fogja a holnap közgyűlésnek előterjeszteni. Ezen szerencsés kijelölésnek elismerése az *egyhangu választás lesz*, s ezzel az Aradi Polgári Takarékpénztár vezetésének ügye a leghivatottabb kezekbe van letéve.

Az sem csekélyebb érdeme a bizottságnak, hogy az eddigi 40 tagu választmányt 60 tagra óhajtja felemelni, mely 60 tagu választmány városunk következő, minden társadalmi rétegben képviselt s közbeesült polgáraiból állította össze:

Adler Samu, Berán Antal, Boros Vida, Bokor Alajos, Csepreghy Mihály, Dr. Czédly Károly, Czeiler István, Deutsch J. Mór, Dániel Endre, Domán Ignác, Kilényi János, Löbl Gyula, Lócs Rezső, Magyar Ferencz Maffei Géza, Maresch Gyula, Mihalik József, Mittner József, Mayer Miksa, Dr. Nemess Zsigmond Deutsch Fülöp, Dr. Dálnoky Nagy Lajos, Domonkos József, Edvi Illés László, Elías Simon, Funkelstein József, Fejér Gyula, Freud Fülöp, Gaál Ferencz, Habberger György, Nikolics Péter If. Nachnébel Ödön, Nesnera Aladár, Nikolics Sándor, Dr. Nagy Sándor, Probst Mihály, Dr. Rosenberg Miksa, Dr. Rozsnyay József, Reisinger Sándor, Reicher Károly, Hajós Árpád, Jellinek Henrik, Inokai Tóth Lajos, Kemény Manó, Kónya Lajos, Kohn József, Kovács Vince, Koszta Enil, Keller Izsó, Klein Ignác, Solymos József, Dr. Steinhardt Mór, Dr. Somló Ármin, Steigerwald Alajos, Staub József, Stoll Béla, Tenner József, Verzár Márton, Vojtek Alajos, Weinberger János.

A holnap közgyűlési tárgysorozatot lapunk egyévi részében közöljük.

(d. gy. m.)

Kérjük azokat a t. vidéki előfizetőket, a kik az előfizetéssel hátralekban vannak, szíveskedjenek az előfizetési díjat beküldeni, mert ellenesetben postai megbízást leszünk kénytelenek küldeni, a mi több költséggel jár.

az „ALFÖLD“ kiadóhivatala

Józseffőherceg-ut 22.

EGY NÉV . . .

— Szonett. —

Repülhet a szárnyas idő tova,
Szakadjon el mérhetlen messze tőled,
A szenvedés előbb-utóbb megölihet
De nevedet nem felejttem soha.

Ha az enyészet csontkeze levet,
Eljöttén a szomorú éjszakának,
A melyre virradás sohase támad:
Egy nevet sirok el, a te neved.

S azt mondják, kik meghallják azt a szót:
A sok kin megtörte a lázadót,
S egy szent névtől könyörög segedelmet.

Nem! A mikor a halál rám nevet,
És ajkamra tolul a te neved:
Átérezem újra a te szerelmed . . .

MAIONE VINCENZO.

SAISON.

SOK MINDENFÉLÉRŐL.

Arad, április 19.

Kedves Honisch.

Ha maga azt gondolja, hogy most sok mindenféléről fog olvasni, akkor csalódnai fog. Tulajdonképpen ezt a címet akartam adni levélkémmek, hogy „Semmiről“, de éltem a gyanuperrel, hogy akkor még kevesebben olvassák, mint most.

Irok ugyanis a többek közt a fékezű grófról, a ki Aradra jött, a tavaszi toalettekről és a hallhatatlanságról.

Maga, a hogy én magát ismerem, bizonyosan azt mondogatja magában:

— Nagyszerű mégis, hogy ez a Zichy gróf, a ki voltaképpen excellenciás ur, lejött ebbe a nyomorult sárfészekbe, melyet Aradnak nevezünk.

Én pedig, a magam ferde asszonyi észjárásommal csak azt gondolom magamban:

— Nagyszerű, hogy ezt a grófot az aradiak vissza nem toloncolták aznap este, mikor betette a lábát Aradra.

Hogy miért? Megmondom mindjárt. Az uram rettenetes filharmonikus. Már hónapok óta jár a próbákra (ha igaz) és készül a hangversenyre, melyen a filharmonikusok uri társasága szíveségből működik közre.

Zichy gróf uram az első főpróbán mindjárt megmutatta, hogy az ő ereiben mégse folyik olyan közönséges paraszti piros vér, mint a filharmonikus ereiben. Ergo szabad neki onnan fölülről beszélni.

Beszélt is amolyan igazában fölülről, hogy a szegény filharmonikusok csakugy sáppadoztak. No de nem azért zenesmók a filharmonikus, hogy egy ilyen zenekirálytól jövő durvaságot zsebre ne vágjon.

Az uram meg egész kéjjel mesélte el a Zichy gróf viseletét s azt hitte, hogy én örülni fogok neki. De csalódott ám. Fogtam a hegedűjét és eltörtem.

Már az én uramnak ne gorombáskodjék semmiféle gróf s ha annak kell, itt vagyok én. Az uram jajgatott, hogy mit csinál majd a hangversenyen. Hogy mi? Csinál? Hiszen meg is mondtam neki, hogy még a nézőtérre se engedem, először, mert a Dolores kinfájdalmait itthon is élvezheti, ha ugyan van élvezni való rajta, másodsor, mert a Zichy hangversenyére csak az menjen, aki szereti a gorombaságokat.

Képzelteti, hogy jajgatott az uram, de hát az én szívem kő, mikor a férjem önérzetéről van szó. Ha ő nem vigyáz rá, hát majd vigyázok én.

Na, most, hogy kifojtom kellemetes mérget, mesélek magának valamit a tavaszi divatról. Hát tudja, csupa pointlace, virágos selyem minták csipkebetétekkel, aszur, meg Napoleon kalap. A kalapra vonatkozólag egyébként tudomására hozom, kedves Honisch, hogy maholnap már októbertől márciusig hordunk szalmakalapot, télit pedig majd Menyházán és Oszkendén. Március elején már annyi szalmakalap volt a korzón, hogy azt hittem, már cséplés után vagyunk. Különbben most vagyunk a nagymosásban s ezért irtam ma olyan haragosan.

Isten vele
EVELINE.

U. I. Édes Honisch, nem tudja, hogy mikor és mint vesztette el Zichy a fél karját. Ugy szeretném tudni s a barátnőim se tudják, pedig mindig többet szoktam tudni mint ők. Hát nincs ember, aki ezt tudná? Pedig ez olyan érdekes lehetett.

EVELINE.

CSAK EGYSZER LÁTTALAK . . .

Sivár az élet! . . . Benne vigaszt,
Sohasem találtam még én!
Ha láttam is némelykor tavaszt,
Álom volt, éltem éjjelen . . .

Álom volt! De nagyon szép álom!
Napsugár borus szívembe!
S e kis álom volt boldogságom,
Ez önte vigaszt lelkembe.

Rólad álmodtam te mindenem,
Rólad, kit egyszer láttalak!
De ez elég volt, hogy szívemben
Örökre, fogva tartsalak! . . .

B. I.

AZ „ALFÖLD“ SZÉPSÉGROVATA.

Dr. Singer Jánosné.

VALLOMÁS.

Az „ALFÖLD“ számára Irta: JENI.

Egyedül vagyok itthon, csend vesz körül, gondolat és emlékbresztő némaság. A mint kis íróasztalom fiókaiban keresgélek, a közel mult ködéből fájó és mégis izgatón kellemes emlékek raizanak körül: egy néhány írott meg nyomtatott papírlap csalta őket elő, amely véletlenül a kezembe tévedt. Az írottak direkt magától származnak; a nyomtatottakat magam gyűjtöttem, mert magától való gondolatokat, érzelmeket tartalmaznak.

Emlékszik erre a kis fiókra? Hányszor vándorolt ebből ki a postai borítékba és újra vissza egy-egy megírott levél, a mi magának volt szánva és még sem lett elküldve soha. Ebből bujt elő egyszer egy fénykép is ilyen szavak kíséretében: „Találja ki, hogy kinek a képe ez?“ Maga az asztal mellett állott és én kezemben lefedve tartottam a képet. És nem találta el maga édes ügyetlen! Megmutattam. Emlékszik, kinek a képe feküdt az én titkos fiókomban? Igen . . . a maga képe volt, a kinek az eredeti képe a lelkembe van vésve. Egy közös „barátunk“ feledte nálam. Nagyon hü képe . . . egy kis felcsavart fantázia — szuggerált hit és — no most magával nézek farkasszemem . . . nem érzi a thelepatia parancsszava folytán?!

De mit is mondhatnék én magának, ha így szembeállanánk? Én . . . a *más menyasszonya* . . . magának az *idegennék*. Én, aki *állítólag* a házassá-

got megelőző legideálisabb boldog napokat élem magának, a kihült vulkánnak.

Beszélek ahhoz a képhez. A szemét nézem, a tekintetében kutatok, abban keresem a maga lelkét.

Beszélek hozzá örült, exaltált, forró szavakkal.

Tudom, hogy nem ért belőle semmit . . . de vajjon jobban megértene-e engem a kép eredetije? A kép érzéketlen, üres, hideg . . . vajjon nem épen ilyen az eredetije?

És én mégis beszélek hozzá . . . nem ő érte . . . önmagamért, a saját lelkem kinjára és gyönyörűségére.

. . . Szeretem! olyan lobogó lélekkel és vérrel, a milyenre a mi írófajtánkból is csak az képes, aki nem kölcsönvett, de átértett szenvedélyeket szokott tollával rajzolni, a jámbor olvasó közönség felizgatására.

Szeretem! olyan tervezgetés nélküli szerelmmel, a milyennel szerethet egy „kényszerűség és dachajtotta menyasszony“ egy örökre elszakadt régi kedvest.

Szeretem . . . olyan féktelen hévvel, mint a hogy szerethet egy csupa elfojtott szenvedélyt hordozó nő egy olyan férfit, a kinek a szerelméről vajmi keveset tud és asszonyi hiu és lángoló lelkével gyakorta a maga előnyére meri magyarázni.

Szeretem! De hogy miért, milyen erkölcsi vagy fizikai hatásból kifolyólag, azt nem tudom, mint a hogy a tüzes nap nem tudja, hogy miért kell égetőbben sütnie tavasszal, nyáron.

Szeretem — de hogy mi lesz ennek a vége, azt ép úgy nem tudom, mint a hogy nem tudom elképzelni, milyen végtelen undorral fogom majd odaadni magamat az esküvőm után egy olyan embernek, a vőlegényemnek, akit ép úgy utálok, (nem, még a negatív értékű érzelmeimet sem vesztegetem reá) akivel ép annyira nem törődöm, mint a hogy magával törődöm.

Mondjak többet annak a képnek? Akar-e többet hallani az a jólsikerült *hü* fotográfia a kezemben a melynek az eredetijéről ép oly *rosszul sikerült hűséget* tételezek föl, mint a mennyi kacagni való álhatalatossággal vert meg engemet a sorsom.

Érdemes-e tovább is, hogy kezemben tartsam azt a képet, a melynek az eredetije *érdemetlen* arra, hogy tisztességesen fejet bólintson neki az utcán egy igénytelen szőke leány — jó magam — a kít *gonosz* érzelmek, *gondailan* elhatározásra készítettek: egy olyan emberrel *leélni* az életet, a kít a *legélhetlenebbnek* talál a földtekén, — azért mert a szerinte *legéletrevalóbbal* nem *élhet*.

Érdemes-e, hogy tovább is a fiókomban tartogassam azt a képet, a melynek eredetije lelkihalálba kergetett egy nőt, mert nem volt ereje boldoggá tenni azt a nőt, akinek ő mellette még a boldogtalanság is boldogsággá, a nyomor is gazdagsággá, a

nélkülözés fényüzéssé, a haragos szó csökká, a közellét üdvösséggé vált volna.

Érdemes-e életben hagyni azt a képet, amelynek az eredetijét ép oly könyörtelenül szeretném vadállati dübhel, indulattal széttépni, — hogy ne létezzen senki számára, — mint a hogy (ha láthatna) széjjeltépem, szagatom — foszlányokra ezt a nyomorult képet,

— — — — —
És a tűzbe vetem, hadd emésszék el a lángok ezt a képet ug, mint a hogy gyűlölet lánvájába sülyesztm a lelkemben a maga emlékét is.

Az a tűz fellobog és hamuvá égeti a képet, mint a hogy a gyűlöletem tűzének is fel kell lobognia és hamuvá kell emésztenie a szerelmemet, — mert én ugy *akarom*.

És magától nem marad nekem egyéb, mint egy folytós, szürke pernye abból a képből . . . Tölem pedig?! Hagyok magának egy pernyét az elhamvadt érzelmeimből — egy lelkemetfojtogató szót . . .

. . . Gyűlölöm . . .

. . . Gyűlölöm, azért, mert nem szabad szeretnem. Gyűlölöm, mert nem tudom, hogy szeret-e. Gyűlölöm azért, mert lángol a lelkem, a vérem, minden érzelmem és érzékem magáért.

. . . Gyűlölöm, mert magáért kell magamat gyűlölöm . . .

. . . Gyűlölöm: mert, mert örültem szeretem.

A Z A L S Ó S .

Arad, április 19.

Ennek az elmés kártyajátéknak a napokban új tulajdonságát fedeztük fel. Eddig csak azt tudtuk róla, hogy terc, kvárt, bela, ultimó és más eféle van benne, meg hogy valami isteni élvezetet nyújt a játszása. Ritkábban értesültünk arról is, hogy holmi uhuk és fedáksárik csak növelik az alsós érdekességét. A hatalmát azonban más növeli. Lehetnek ezek prózai dolgok is, mint például a pénz és a szórakoztatás, fő az, hogy hatalma van ennek a kártyajátéknak. Példa rá a *Beöthy* László esete. Az alsós eddig pénzt forgatott és szórakoztatott, ma már direktorokat buktat. Tempora mutantur.

Ugy tudom, *Beöthy* László poéta-ember. Ő irta a „Két kis veréb“ dal ügyes szövegét. Közleledjék a parnasszus felé a következő módon: a mi szabadságharcunk örökéletű dálnoka megírta híres rapszódiaját: „ágyban párnák közt halni meg . . .“ *Beöthy* László a maga végzetét is versbe önthetné ilyen formán:

Rövid az élet
Örök a sir,
Bolond ma, aki
Stíplít nem ír.

Alsózni reggel,
Este és nappal,
Bánk kal, Peturral,
Jogásszal, pappal.

Egy vágyam van c-ak:
Kártya a kézben,
Stilszerün halni,
Ülve a széken . . .

Jobb a dolog ha
Maradok épen
S az öreg kaszás
Partnert csap képen.

Pazar egy látvány:
Kontráz a buta
S kvárttal kezében
— Üti a guta . . .

Ez ugyan nem rapszódia, de engedelmet kérek, hogy megirtam. Elismerem, hogy *Beöthy* László vice jobb volt, mint az én versem. Nem is a rimek kedvéért irtam, hanem *Beöthy* számára, akin, ha már az ő befolyásos dinasztiaja nem segíthetett, ez a kis vers semmi esetre sem ronthat.

Kár azonban minden bajt az ártatlan alsósra fogni. Először is volt ott másféle kártyajáték, amiért a művész urak, direktorokkal elől a Szemerék és Potockyk sorsára juthattak volna. De mindez még csak a kártyára vonatkozik. Volt ott a nemzeti színháznál több olyan dolog is, ami tulterjedt a „társalkodó“ négy falán s hogy most nyilvánosságra jutottak, *Beöthy* Lászlónak menekülnie kellett; igen okos cselekedett, hogy meg sem állott Párizsig.

Hanem hát mégis csak az alsós a fő, mert ez volt a legzseniálisabb cselekedet, ami egy igazgatótól kitelhetik. Alsózni előadás előtt, felvonás közben, jelenések előtt, nemcsak élvezetes, de kéjes dolog is.

Senkisé mondhatja, hogy a nemzeti színház ügyei különösen virágoztak volna *Beöthy* László igazgatása alatt. Virág helyett volt azonban burján. A kaláber-direktornak ugyanis van egy mamája, aki főfoglalkozására nézve: szini-iskola tulajdonos. Unalmas óráiban színésznő is. Még pedig a javából való, elsőrendű művész. Hanem hát nagyságos asszony és némileg derogál neki az, hogy a színészségből keresse a kenyerét. Természetes is, hogy ha valaki szinigazgató lehet, akkor nem lesz színész. Ép így, ha valaki szini-iskola (kinai nyelven: szinitanoda) tulajdonosnője lehet, akkor nem lesz színésznő. Csak hogy a pénz a nagyságos familiák előtt is pénz s *Rákosi* Szidi asszony nem veti meg a fellépési díjakat.

A direktornak tehát, aki engedelmes, jó fiu, repertoárt kell teremteni a mama számára. Hogy a színház üres, az mellékes, földolog, hogy a mama minél több fellépési díjat kapjon.

Az én véleményem szerint ez fonákabb dolog,

mint az alsós. Hanem az utóbbi pikánsabb s ennél-fogva érdekesebb. Az a kár csak, hogy az az alsós-kompanya nem volt teljes. Ha én valaha a nemzeti színház igazgatója leszek, nemcsak Bánk-bánnal, Petur-bánnal és Biberachhal, hanem Melindával és Izidórával is fogok alsóst játszani . . .

SZIGMA.

EGY MODERN MAGDOLNA.*)

Irta: GAÁL Á. ISTVÁN.

Hajnalodott már, a mikor Albán főhadnagy Mike miniszteri fogalmazó és Karács, a költő, be-tértek a főváros egy éppen nem elsőrangú kávéhá-zába. „Füstös“ néven ismeretes mindazok előtt, a kik az éjet nappallá szeretik tenni. Utolsó stációja ez a lumpnak. Csodásan vegyes társaság szokott itt egybegyűlni. Sápadt arcu, züllött alakok, szesztől baromi tekintettel. Hordár és egyetemi hallgató, mágnás és napszámos, katona és színész, a bohém-világ jelesei és festett képü perditák a legtarkább összevisszaságban. Vastag, szinte átláthatatlan füst-felhő vonult végig a termen. A ki szereti a vegyített dohány füstjét, annak itt pokoli élvezete lehet, mert abban a legdrágább havannától a legborzasztóbb kapadohányig minden dohánynem képviselve van. Albán társaival egy üres asztalhoz ült. Ő groggot parancsolt, Mike csáját rendelt, Karács kapucinert kért.

— No poéta, itt bő alkalmad van a tanulmá-nyozásra, — évelődött Albán. — Vedd elő a note-sedet, szemeld ki az érdekesebb alakokat s kérde-zősködjél a nacionáléjok felől.

— Ha felelet nem is, de pofont mindenetre kapsz, — szól most Mike s ez feleletnek eléggé csattanós. — Feljegyezheted aztán, hogy animal brutale.

— Nézd csak azt a kassza mellett levő asztal-nál ülő alakot, a kinek nyakába most pezsgőt önt a dévaj, piros derékos hölgy. Milyen banbán tekint a füstbe! Előkelő birtokos és képviselő, a ki min-dig arról panaszkodik, hogy romlott az értelmiség.

— Az sem utolsó alak ott a kályha melletti asztalnál. Az aszfaltbetyárok mintaképe. Karács nem figyelt társai beszédjére. Méla tekintetű szemeit le nem vette arról a két hölgyről, a kik a szomszédos asztalnál ültek. Társai követték tekintetét, nekik is feltűntek azok.

— Szavamra mondom, ezek uri hölgyek, — szól Albán.

— Micsoda finom arcéle van annak a magas szőkének!

— Modnna-arca, Mike, Madonna arc!

— Pfüj Albán, — szól most Karács undo-rodva, — ily hasonlattal élni ezen a helyen.

— Sohse imádkozzál most, inkább hangold a lantodat s énekeld meg azt a pokolba téved szőke angyalt.

— Gyönyörű angyal, — szól Mike kacagva, — hisz ugy iszik, mint egy közönséges kelosszeum-beli pumphölgy.

— Ugy látszik, jobban bírja, mint a társnője, mert az már az asztalra hajtotta a fejét és aludni készül.

Az a magas ismét mégtöltötte poharát a zöl-des szesszel s mohón kiitta azt. Azután ismét az asztalra könyökölt, márványfehérségü ujjai eltűntek a dús szőke hajban. Semmi kifejezés az arcon, semmi tűz a szemekben.

Karács arcán a kíváncsiság, az undor és szá-nalom kifejezései váltakoztak.

— Borzasztó kép! Torkig vagyok az utálattól, az undortól s még sem tudom a fejem elfordítani, mintha varázslat alatt állanék.

— Ohó poétácskám, azon segíthetünk. Majd megtörjük a varázst. Csapjuk össze a társasagot. Pompás fináléja lesz ez a mai züllésnek. — Azzal fölállott s a hölgyek asztalához ült. Mike követte, Karács maradt.

A szőke egykedvűen fogadta a tolakodó ven-dégeket, társnője aludt.

— Hát az a narmadik miért nem jó ide? Na-gyon különös ember, olyan fehér az arca.

— Mint a kegyedé, szép asszony. — felelt Albán.

— En szenvedek.

— Ő meg imádkozik.

— Imádkozik?

— Poéta-lélek, szeret érzelegni.

— Poéta-lélek és imádkozik . . . Ő jaj a fe-jem! Fájdalmasan felszisszent és a fejét kezei közé fogta.

Persze az átkozott füsttül meg ettől a rossz kotyvaléktól, — mondta Albán. — Pompás eszmém van. Menjünk a lakásomra, szívesen látom a hölgye-ket. Van ott zongora, is, itoka is akad. Mesés élvezet lesz. Kegyednek is jót tesz majd a levegő-változás.

— A változás? — kérde a szőke élénken, — ó igen az nagyon jó lesz.

Hirtelen felállott s a társnője vállára ütött.

— Fel Cathrine, változatosság kináikozik! — Cathrine ásitott s nyujtózkodott.

— Ah Agatha, je suis très embétée.

Nagyon sovány, kicsiny alak volt, a közép ter-meten jóval alul. Rövidre nyirt, hirtelen szőke haja s nagyon szőke haja s nagyon sok szeplője volt. Nagy fekete szemeit nyugtalanul jártatta a jövevé-nyeken.

* Mutatvány Gaál A. István „Borus Történetek“ című most megjelent novellakötetéből, melylyel jövő számunkban bő-vebben foglalkozunk

Felkészültek. Albán fizetni akart.

— Herstellt barátocskám! — szölt szinte sértődötten Agatha s fizetett.

A férfiak zavarbaa jöttek. Hát ilyen dámában is elhet még a büszkeség érzése, gondolták.

Karács mozdulatlan ült a helyén. Agatha oda mutatott s kérdőleg nézett rá.

— Hadd maradjon, szölt Mike, — nem sok hasznát vennök.

— Nem, nem, jöjjön velünk poétácska, — mondta Agatha, lány, behízeltő, hangon. — Hagyja most az imádságot, innen ugysem találja az utat oda föl. Karács, mintha csak e különös asszony igézete alatt lett volna, gépiesen állott fel s követte a társaságot.

Albán lakása a kaszárnyában volt. A legény-szobán kívül két szoba állott rendelkezésére. Az egyikben volt egy vaságy durva lópokrócokkal s két lószőrvánkossal, egy mosdó, egy szék meg egy álló fogas. Semmi egyéb. A másik, a tágasabb volt a szalón. Az egész szobát egy darabból szött perzsa szőnyeg futotta be. A falak is drága szőnyeggel voltak borítva. A nagy s széles pamlag mellett diófaasztal állott, körülötte négy, gyékényből font karosszék. Az egyik ablaknál egy 17. századbeli íróasztal a másiknál zongora állott, melyet szintén őstől örökölhettek. Két diófa-szekrény s egy nagy pipatartó egészítette ki a butorzatot, a lovagostor és sarkantyúgyűjteményről nem szólva. A főhadnagy ur nem szokott fűttetni. Csak aludni járt haza, s akkor magára terített az összes, készenlétben levő pokrócot, esetleg egy két nyerges a tetejibe. A legénye, Csordás is tud magán segíteni. Ő állati meleget élvez. A főhadnagy mind a kilenc kutyája rajta fekszik. Van oka hinni, hogy a jövő télen még egyszer annyit szolgáltatja a meleget, mert a főhadnagy ur nagyon szereti s mind megtartja a Süssi ivadékait. Így hívták a törzsapát, noha sokan kételkedtek e nemes hivatása kizárólagosságában, mert ivadékai közül csak nagyon kevés ütött rája, de nem is volt okuk e miatt bánkodni. A tartásuk sem került sokba, mert nem természetben kapták az eledelt, hanem a készpénz kézhez kapták, azaz maguknak kellett eledel után járniok, miért is folyton hadilábon állottak az őrnagy ur szakácsnéjával, a ki nem méltányolta kényszerhelyzetököt s lába gyakran jött erőszakos és gyöngédtelen érintkezésbe az élelem után járó kutyák oldalával.

A mint a társaság megérkezett, Albán kiadta a rendeletet, hogy fűteni kell a szalónban. Hogy Csordás honnan kerit majd anyagot, azzal nem törődött, A szomszéd pavillonban lakott a századparancsnok, a ki a családos és szakácsnéjával Csordás barátságos viszonyban állott. Onnan hozott fát is, szenet s. Már hozzászólt ily kései látogatásokhoz. Tud-

ta már, mi a teendője. Teát forralt, bort szolgált fel s aztán diszkréten visszavonult.

Cathrine mindjárt otthon érezte magát. A zongorához ült s dévaj sanzonokat énekelt. Majd táncra perdült Mikével, mihez Albán verte a zongorát. Közben ittak, éltették egymást s a szerelmet.

— Na poéta, ne unalmaskodjál, hanem énekelj valamit, — szölt Albán.

Karács tagadólag intett, de Agatha esdőleg tekintett rá, ennek nem tudott ellentállani s lány bariton hangja megcsendült.

Régen laktam én e házban, régen,
Régen elmúlt az én gyermekségem.
E kis háznak hü lakója voltam.
Örömem telt házban s virágokkban.

A kert őszi rózsákkal volt tele.
Nem tudm én, mit szerettem benne.
Fáj a szívem, ha beszélnek róla.
Őszi rózsza, fehér őszi rózsza . . .

Ha még egyszer gyermek tudnék lenni,
Avagy mindent, mindent elfeledni! . . .
Ó, jöjj vissza szép kor csak egy szóra —
Őszi rózsza, fehér őszi rózsza . . .

Még meg sem kezdte a két utolsó sor ismétlését, Agatha a pamlag párnájába rejtette az arcát s göröcsök zokogásban tört ki. Arca kréta fehér lett levegő után kapkodott. Cathrine kérte az urakat, vonuljanak a másik szobába, míg Agatha fűzőjét leveszi. Utána tényleg jobban érezte magát. Halvány volt, nagyon halvány. Bágyadt, fájdalmas mosoly ült az ajkán.

— Lám, rontom a mulatságot. De a poéta oly szépen énekelt, oly szépen.

— Ejh, ha tudtam volna, dehogy engedem a zongorához, — szölt albán bosszusan. Ez a poéta nem való vig társaságba.

A zongorához ült s vidám hangokat iparkodott abból kicsalni. Nem sikerült a társaságot felvidítani. Borús, szinte kínos volt a hangulat. Albán Agatha kérésére kocsit rendelt s bocsánatot kért, hogy nem kísérheti el a hölgyeket, mert neki hat órákor ki kell rukkolnia s a hat órából már nem sok hiányzott. Kérte Agathát, adjon neki alkalmat újabb találkozáásra.

— Majd . . . talán . . . egyszer, — felelt Agatha szórakozottan.

Karács és Mike kísérték őket haza. Az egész uton egy hangot sem hallattak. Agatha nem vette le a nedves, végtelen fájdalmat tükröztető szeméit Karácsról, a ki nagyon elégedetlen volt magával s alig várta, hogy hazaérjenek.

A mikor a kocsit Agatha lakása elé ért, hirtelen Karácshoz hajolt, ajkai egészen a füléhez értek.

— A fűzőmet a főhadnagy lakásán feledtem, kérem menjen el érte s legyen szerencsém holnap este felé.

Részlet Goldis püspök temetéséről.

Karács ügyetlenül hebegett valamit. A hölgyek eltűntek a kapu mögött.

— Szerencsés kópé vagy te Karács, — szolt Mike, — sóhajtozol, érzelegsz és nyersz. (Folytatjuk.)

SZÍNHÁZI MEGNYITÓ.

A mióta Leszkay színházi vállalkozása ripacs-módra süllyedt alá, édes-keveset töröttünk színházi dolgokkal. A közönség elfásult, látva, hogy a kalmár miként üz gunt a művészettel, s miként szorit le egy kulturális intézményt olyan fokra, amilyen fokon az orfeum sem áll. Mert hát még az orfeumban is vannak némi tekintettel a közönség izlésére. Leszkay ellenben fütyült a közönségre, mutatta ezt a Fregoli eset.

Most, hogy Zilahi tette be a lábát az aradi színházba, egész más levegő környékez meg bennünket. Zilahi örök életében művész ember volt, lehetetlen, hogy őt is tisztán a penztári plusz utáni rideg és erkölcstelen hajsza vezesse, mint szomorú emlékü elődjét.

A hogy a Zilahi színészei, kik már mindannyian itt vannak, végig sétálnak a korzón, némi bámulattal fordulnak utánuk. Nini, hiszen ezek a színészek ki mernek jönni az emberek közé. Eddig úgy voltunk szokva, hogy az aradi színészek úgy bujtak az emberek elől, mint a kutya, ha rossz fát tettek a tűzre.

És hogy Zilahi Gyula ma délelőtt a szinpadon

beszélt a színészeihez, fogadta őket, megismertette őket egymással, ismét eszükbe jutott Leszkay, aki Aradról mondhatni — megszökött. Érezte, hogy a bucsuztatása nem okoz fájdalmat s ezért okosabbnak találta, ha kitér holmi banális és kínos jelenetek elől.

Zilahi mintegy rövid programbeszédet mondott ma az aradi szinpadon, adja az Isten, hogy ezt a programot szintugy be is válthassa, a hogy erre, jól tudjuk, a legjobb akarata meg van.

A Zilahi beszédét egyébként a következőkben reprodukáljuk:

A művészet iránt való rajongó szeretetem kedves örömrzésével üdvözlöm önöket, hölgyeim és uraim! Köztudomásul, hogy nem az anyagi érdek vezetett az önök élére, mert bizony manapság nem mondható valami fényesnek egy szinigazgató sorsa. Én legalább úgy hallom, hogy ők a deficitzből élnek.

Mások az én irányelveim, melyeket csakis az önök közreműködésével fogok megvalósíthatni.

A mily nagy szeretettel és vonzalommal viseltetem önök iránt, ugyan azt a szeretetet és vonzalmat kérem önöktől. Forduljanak apróbb vagy nagyobb bajaikban bizalommal hozzám s ígérem, hogy kérésük visszhangra fog találni.

És most viszont arra kérem önöket, hogy e szinpadot, e néhány deszkára szorított kis világunkat, szent helynek tartsák és becsüljék meg.

Megbecsülni ezt csak úgy lehet, ha nagy és magasztos hivatásukat felfogva, komoly munkával a művészetnek élnek, úgy a főbb, mint a melléksze-

replők és a karszemélyzet, mert csak az együtt munkálkodásban rejlik az erő.

A művészi előadáshoz csak egyetlen kulcs van és ez a szereptudás. Ezzel a művész magasztos kötelességét már nagyban teljesíti. Kérem és követelni fogom önöktől a precíz szereptudást; ezzel önök tartoznak önmaguknak és a közönségnek.

Nagy és nehéz munkánk mellett marad elég idő a szórakozásra is, de ha egy színész a délutánját a kávéházban a kártyasztal mellett tölti, az nem felelhet meg hivatásának és csak előny lehet az illetőre, ki e szórakozását a minimálisra szabja.

A megjegyzésem nem önöknek, hanem általánosságban szól.

Távol legyen tőlem, hogy beleavatkozzam az Önök társadalmi életébe, de tudjuk, hogy a multban kemény bíráló volt véve Aradon a színészek művészete és társadalmi magatartása. És e bíráló csak azt bizonyítja, hogy Arad közönsége rajongó szeretettel viseltetik színészei iránt és azt óhajtáná, hogy a színpadon kívüli élete olyan legyen, hogy bármely salon ajtaja nyitva lehessen előtte s nekem legfőbb törekvésem, hogy az aradi színészet úgy művészileg, mint társadalmilag visszanyerje megérdemelt régi fénykorát s az aradi színház legyen ismét a vidéki színművészet első csarnoka. Tartsunk tehát össze s erősek leszünk. Egy-egy külön álló vesszőt a rosszakaratu silány kéz könnyen ketté roppanthat, de ha kötegben van az, nincs oly hatalmas erő, mely ketté törheti azt.

Összetartás, szeretet és bizalommal a „Glóriá”-hoz jutunk, míg ellenkezőleg a Golgota vár reánk.

Egyéb mondanivalóimat már tudomásukra hoztam az önökhöz intézett körlevelemben, melynek idevágó pontjait szintén kérem figyelembe venni.

A hangulatkeltés tekintetében arra az egyre kérem önöket, hogy az a társ rovására ne essék.

Az igazgató végül megköszönte a sajtó képviselőinek a megjelenést s tőlük a jövőre nézve további támogatást és igazságos kritikát kért. Ezzel az ünnepélyes megnyitás véget ért s kezdetét vette az első próba.

PUSZTULÓ FAJ.

(Regény.)

(3. Folytatás)

— Az „ALFÖLD” számára írta: KOSZTKA MIHÁLY. —

II.

Sztáray a kaszinó olvasó szobájának egyik kényelmes karszékében a reggeli lapokat olvasta, mikor Tallián báró belépett a fényes terembe. Egyenesen Sztárayhoz ment s mindjárt a legutóbbi zsurról kezdett beszélgetést.

— Kérlek Pál, tehetnél nekem egy szivességet. Tulajdonképen miféle emberek ezek a Reingruberék? Te, mint láttam, jó ismerőse vagy a háznak.

— Szívesen. De mielőtt a kérdésemre válaszolnék, engedd meg, hogy egy pár megjegyzést tegyek.

— Kérlek.

— Engem csodálatosan meglepett a te első látogatásod Reingruberék szalonjában, bár az ő zsurjaik magasan felülemelkednek intelligenciájukkal a köznapí színvonalon, hanem ahogy én téged ismerlek, te is azok közé az elfogult arisztokratákhoz tartozol, kik a „bárónál kezdődik az ember” elvét vallják. Magam is nemes ember vagyok, büszkeség is van bennem, hanem demokratikus érzelmeim örömet hajtának ez emberek közé, kiket ott találtál és találsz mindenkor. A szabadon gondolkodó, elfogulatlan ítélő, művészet kedvelő és művész tehetségű, hogy úgy mondjam bohém-lelkűek pompázó oázisa ez a szalon. Ezek a tulajdonságok többé-kévesbé mind meg vannak bennem, benned ilyesfélét — megbocsáss, — még nem tapasztaltam. Szeretem is ezeket a népeket, hol van helye az érzelem szavának, nálad ezt se fedeztem fel ezidáig. Pedig most ugyancsak idealizáltál a kis Ilmával. Ugy hallottam már is fülig szerelmes beléd . . .

— Ugyan.

— Ezeket, mondom csodálkoztam, most már válaszolhatok. Reingruber Ferenc a munka és becsületesség embere, hibák nincsenek benne, ha csak azt a gyengéjét nem számítom annak, hogy rajong a rangért. Szinte érthetetlen egy olyan embernél, ki egész életét szakadatlan munkában töltötte el s csak egyedül saját tehetségének és munkájának köszönheti hatalmas vagyonát és társadalmi állását. Egy kilenc águ korona képes az öreg urat lázba hozni. A leányok pedig? Nem is tudom hamarjában hogyan jellemezzem. Képzeld magadnak ideálisan ártatlan, szűz lelkű leányokat. Ezek ők. Többet nem is tudok mondani.

— Hát Margit? Specialisan Margit?

— Margit? Margit?

Lassan, vontatva mondta ki e nevet Sztáray, mintegy élvezve e név bűbáját. Egy-két pillanatig maga elé nézett, aztán mintha önmagának mondta volna, halkán, tagolva ejtő ki:

— Margit az egy angyal . . .

Tallián intett a szolgának, ki sietve hozta felelőjét, aztán kezét nyújtott Sztáraynak.

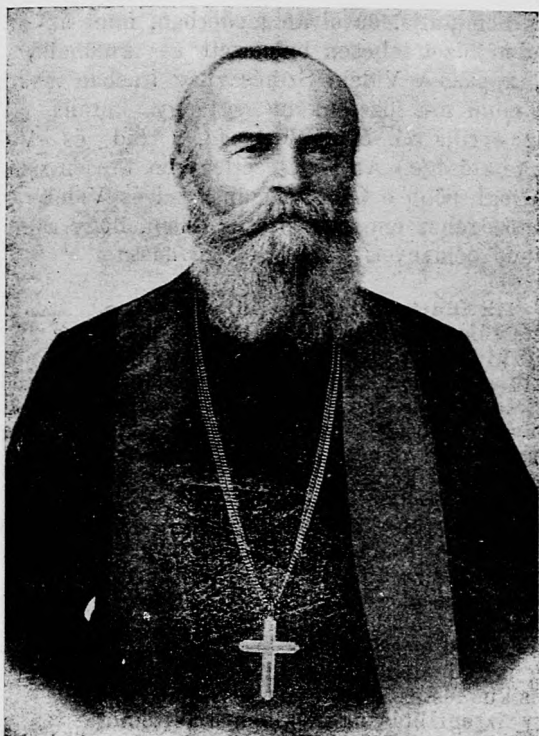
— Isten veled, Pál.

Sztáray csak kezét adott. Tallián lassu léptekkel ment ki a teremből, Sztáray pedig fájdalmas érzettel nézett utána. Ijesztő gondolatai támadtak:

— Világos, szereti Margitot. Oh ha Margit elvakulna. Eh, legyünk nyugodtak. És ha mégis! . . .

Az újra felvett újságot eldobta magától, nem tudott olvasni most. Már nyugodt volt. Megállapodott önmagában, a tulszerelmes emberek gyáva logikájával mondta ki maga felett a határozatot: ha Margit is megszereti, úgy az én szívem boldogtalansága árán is félrelépek az utból.

(Folytatjuk.)

† Goldis József püspök.

VESELEI KÁROLY.*

Valami sóvár vágyódás él szívemben
Egy édes, szép búcsuzkodás után,
Mielőtt végképp elszakadtam innen,
Búcsút venni forrón, igazán.

Mindentől, mi szép s kedves a világon
És amitől e válni fáj nekem,
Ölelő karom esengve kitarom
Utánatok: élet és szerelem.

Felnézni vágyom az égboltozatra
S ott csüggeni sugaras, kék ivén,
Sokáig érzéssel hozzá tapadva
Mieőtt végképp elvesziteném.

Harsogva kiáltani a vadonba,
Hogy visszhangozzék a mély rengeteg,
Panaszos hangon belezokogva:
Isten veletek! Isten veletek!

Megörökiteni halhatatlan búmat
E drága földi létben valahol,
És fájdalmas rezgését annyi húrnak,
Ha már lényem örökké szétomol.

* Veszelei Károly, az öngyilkossá lett poétától adjuk közre e két verset. A kitől úgy a Hét, mint a Budapesti Napló mindenkor szívesen közölt verseket. A költőt gyógyíthatlan betegsége készítette arra, hogy eldobja magától az életet, mi neki oly kevés örömet szerzett itt e földön. A szomorú véget ért poeta vénája maga a szelidség, a szeretet forrása volt.

Búcsuszavamra rezzenzenek össze
Szomorú suttogással mind a fak,
S az én bánatomtól megilletődve
Remegjen meg minden kis virág.

Hogy a természet lelkébe belopjam
Mindazt, mi akkor fájni fog nekem,
Hogy minden időknél végeig onnan
Ki ne törülje soha semmisen . . .

KÖLTŐK ALKONYA.

A költőnek szép lehet a halál,
Mikor sugaras, enyhe alkonyon,
A fénylő nap is pihenőre száll.

Ha szép lányok állnak ágya körül
S beözönlik a nyitott ablakon
Dal és illat — utolsó gyönyörül.

. . . Ha nekem int majd a nagy pillanat,
Mielőtt szemem álomra hunyom,
Ne lássak fényt, ne lássak sugarat.

Dallam ne rezdüljön a légen át,
S felém ne hozza röpke fuvalom
Violák s rezedáknak illatát.

S ah . . . ne tévedjen elem szép leány,
Mert ezerszer halok meg a vágtyól,
Mielőtt kivívtam földi tusám . . .

A NAGY VILÁGBÓL.

△ Jókai Mór. Fájdalmas esemény történt a képviselőházban, nagy szegényére válik ez a magyar nemzetnek; ilyen formán aztán egy cseppet se csodálkozzunk azon, ha a művelt külföld még mindig a pusztai csikós bárbar magyarokat látja bennünk.

Tessék, Magyarországon megöregedni, 78 éves kort elérni, száz meg száz könyvet írni, az egész világon tiszteletet szerezni a magyarnévnek, ötven év óta nagy tényező lenni a magyar szellem életében olvasóközönséggé tenni milliókat, gyönyörködtetni véneket és ifjakat az ideális élet kultuszát terjeszteni és akkor, ha arról van szó, — hogy a korszakot alkotó elmét vénségére, aggságára anyagi gondok ne háborgassák, — a magyar parlament az, ahol a jogos nemzeti kötelesség ellen szót mernek emelni.

Az a nyolcezer korona, mit az ország pénzéből adtak eddig Jókainak a magyarosítás félistenének nagyon kis százaléka, annak az összegnek, amit évtizedek óta helytelen kezelés és bizalom miatt Pulszky Károlyok révén az állampénztár terhére irtak. Tehát egy cseppet sem kell sajnálni Jókaitól a nyolcezer koronát, amit ő a magyar nemzetből mindenkor megérdemel, sőt sokkal többet.

*

— Somló Sándor. A budapesti Nemzeti színház igazgatója Somló Sándor lett 1904-ig. Érdeme szerint jutalmaztak egy embert, aki éveken át csendesen, de lelkiismeretesen és eredménynyel működött, ahogy évek óta szokása dolgozni. Így ismertük őt Aradon is, mikor az *Aradi Gerő* színtársulatának tagja volt. Az illetékes tényezők méltányolták rendezői talentumát, széles körű tudását és elismerték, mekkora része volt a Nemzeti színház sokat emlegetett sikereiben. Bár mint drámaíró a romantika felé hajlik, izlése és ítélete biztat, hogy a modern drámát nemesebb irányba fogja terelni és tudni fogja hogyan fejlessze az eredeti drámairodalmat.

+ **Kitiltott magyar képviselő.** Ha így haladunk, nemsokára elérjük a Reischrath karakterét. Van egy olyan képviselőnk már, akit Ausztriából kitiltottak. Az akár csak, hogy ezt a dolgot sehi sem veszi tragikusan. A közönség nem igen törődik *Szemere* Miklós nagy kaliberű kilépésével, ő maga meg, úgy látszik, klasszikus viccek tekinti az egész bakkarat-heccet: a nyert millióból kezdve egész a kitiltásig. Ha én olyan nagy ur lennék, mint Szemere Miklós, igen könnyen lehet, hogy a kitiltást meg azt az ezer korona büntetést én is viccek tekinteném, és pedig amolyan újfajta keserű viccek, hanem a másfél milliót nem. Ezt a kis kincset nagyon komolyan fognám föl . . .

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

A vidéki színészvilág irásában és képben című műnek a második füzet fog megjelenni a közelben *Benedek Árpád* szerkesztésében. Az új füzet Zilahi Gyula igazgatóról, az új színházi korszak irányzatáról érdekes ismertetéseket fog közölni, azonkívül az elsőrendű tagokat művészies kivitelű képekben fogja bemutatni. A tavaly megjelent füzet országos sikere biztosítja *Benedek Árpádnak* mostani vállalkozásához is a sikeres eredményt. A *Vidéki Színészvilág Irásában és képben* című műre: a szerkesztő a következő megrendelési felhívást bocsátotta közre: *Megrendelési felhívás.* A Vidéki Színészvilág Irásában és Képben című mű második füzete e hó folyamán jelenik meg. Az aradi új színtársulatot mutatja be rendkívül finom kivitelű fénykép-metszetekben s elsőrangú színházbíráloktól ismertetést közöl az új tagokról, Zilahi Gyula igazgatóról, az új színházi korszak irányzatáról, terveiről, stb. Ezenkívül valamennyi ünnepi prologot, magánjelenetet, eredeti egyfelvonásos darabokat, stb. is közli, melyeket *Herceg* Ferenc, *Somló* Sándor, *Abrányi* Emil, *Géczy* István, *Hellai* Jenő, *Váradi* Antal, *Bartók* Lajos, *Szavay* Gyula és *Balla* Miklós irtak az első előadásokra; számos visszaemlékező cikket tartalmaz az aradi közönség elzármaszott kedvenc művésznőitől és művészeitől és a legkiválóbb írók tollából. Formára, tartalomra, kiállításra hasonlatos lesz az első füzethez, amely a Leszkay-társulattal foglalkozott. A második aradi füzet után gyors egymásutánban jelenik

meg a többi is, mely a vidék valamennyi színtársulatát bemutatja, ép olyan modorban, mint az aradi. Minden füzet teljesen befejezett és különálló egészben képez. A *Vidéki Színészvilág Irásában és Képben* című mű füzetként egy-egy korona. Arad, 1902. április hó. *Benedek Árpád*, (Arad és Vidéke szerkesztősége.) Az ívet, esetlegesen üresen is, kérem legkésőbb e hó 25-éig az Arad és Vidéke szerkesztőségéhez címezve visszaküldeni, hogy a nyomtatandó példányok iránt tájékozódhassam.

*
Az ipartestület s a király képe. Az aradi ipartestület a hétfőn tartott ülésén döntött a fölött, hogy kivel festesse az ez évi közgyűlésében elhatározott, a testületi ház nagytermében elhelyezendő királyképet. A hétfőn tartott választmányi ülés határozott ezen ügyben, még pedig oly módon, hogy a beérkezett egynehány pályázat mellőzésével, a király életnagyságu képének megfestésével *Alexits* István müncheni akadémikus, aradi művész bizta meg. Az aradi ipartestület ily elhatározása nem is nyilvánulhatott helyesebben, mint hogy a király képét egyik leghivatottabb festőművészünkre bizta, a ki eltekintve attól, hogy aradi ember, rövid fél évi itt tartózkodása alatt kiérdemelte magának azt a hírnevet, a mit egy művészies ihletű, képzett festő meg is érdemel. Az aradi szerb Tököly-templom klasszikus festésze a legfényesebb bizonyítéka *Alexits* nagy szeniálitásának, kiben a festőművészet iránti találatum nagyapától és apától átöröklött kincs, mert tudvalevő, hogy az alig huszonhat éves művész nagyapja és apja városunkban és messze vidéken a múlt idők hírneves festőművészei voltak, kiknek hírneve míg csak az általuk elkészített s majdnem a századik számot elért templomok állani fognak — élni fog. Az ily tradíciók nyomán haladó s ihletett fiatal festőművészszel különben lesz alkalmunk legközelebb bővebben is foglalkozni. (—e.)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő szellemi közlemények Arad, Szabadság-tér 16. szám alá ezimzendők.

H. J. Kolozsvár. Itt-ott egy kis javítással leadtuk. Máskor is szívesen veszünk öntől kéziratot: mert lélekből és természetes dolgot írva: lélekhez jut a szó. — Hogy mi finom szerkesztői üzeneteket küldünk olvasóinknak? — másként nem is tehetünk, mert az olvasó nem lehet alkalmatlan soha még akkor sem, hogyha kézirattal kopogtat be hozzánk, mert az ő baja, hogyha azt nem használhatjuk. Következő küldeménye után az elsővel kapcsolatosan levélben fogunk analízáló, lélektani véleményt mondani.

Hyppokrita, Arad. Hiábavaló minden kísérlete, még reménye se lehet arra, hogy bárhol is nyomda festékhez jusson.

Szemfüles Arad. Legyen még szemfülesebb s akkor közzénk állhat.

N. G. Pécs. Kéziratot várunk és a I. lapján ígért dolgot. Üdvözlét!

S. P. Budapest. Kár annyira megerőltetnie magát, mi senkitől se veszünk igénybe áldozatokat. Egyéb érdeklődéséért pedig köszönet.

Nem közzölhetők. Falun. — A jegyző leánya. — Dal a dalról. — Szerencsejáték. — Biztosítási üzemek.

EMKE gyufát kérjen mindenki!

× **Feltűnést keltő találmány** a fogtechnika ferén. Müfog koronák és müfog áthidalások aranyban. Mütoz inylemez nélkül. A müfog koronák aranyból (arany sapka) pótolják az oly fogakat, melyek már nem tömhetőek, vagy letöredeztek. A müfog koronák erősen vannak elhelyezve, mint a természetes fogak. A fog áthidalás segítségével oly fogsorok készíthetők, melyek a szájbán tartósan ülnek a nélkül, hogy azokat ki kellene venni. Ezen áthidalás által a müfogaknak a természethez való hasonlósága csak emelkedik, megjegyzendő azonban, hogy úgy a müfog koronák, mint fog áthidalások és zománc-fogak arannyal fűzve csakis akkor készíthetők, ha még néhány fog-gyökér, vagy természetes fog van az álkapocsban. — Kau sug-fogakat arannyal bevont inylemezek nélkül, esetleg inylemezekkel jótállás mellett a legjobban készít *Morgenstern Gyula* fogász. Múterem Aradon, az Andrássy-uton.

Mi aradiak Budapesten a New-York kávéházban találkoznak.

Az első leánykiházasítási egyesület m. sz. f. é. március 25 ikén tartotta XXXIX rendes közgyűlését a tagok élénk részvetele mellett. Amint a fontosabb mérlegtételekből és a jelentésből kitűnik, az 1901-iki kezelési év, dacára az általánosan uralkodó kedvezőtlen gazdasági viszonyoknak, úgy tekintettel a tagok gyarapodására, valamint pénzügyi tekintetben eredményesnek mutatkozik. Új beiratkozás volt 13,359 korona 21 fillér. A díjtartalék 1.568.981 koronára növeltetet és im már 6.939.367 korona 79 fillére rög. A többi alapszabályszerű címeknek (Nászjuta'ekfelemelé-i tartalék. Külön tartalék. Hivatalnoki nyugdíjalap stb) 168,720 korona 48 fillér utaltatott át. A díjbevétele 2.166.486 korona 81 fillért, a kamat és hájzövedelem 308,021 korona 90 fillért mutat ki. A mérleg 7.874, 335. 14 korona vagyónállományt állapít meg, mely következő főtételekben veszi kezdetét. Értékpapírok szelvény kamatkkal (korona járadék, fővárosi kölcsön és 4 és fél százalékos elsőrendű záloglevelek) 3.392.054,6J korona, takarékbetétek 2.054.025 12 korona, intézeti házak 15.108,48 korona leírása után 14.95. 741.20 korona, kötvénykölcsonök 320.736.96 korona nyugdíjalap takarékbetéte 83 5000. 41 korona díjhátralék 428.869,54 korona, kés pénzkészlet 91 407,25 korona. A jelentés és mérleg helyesléssel tudomásul vétetett és Krisztinkovics Béla és Dr. Braun Fülöp ügyvédek indítványára az öszsigazgatáságnak köszönet és elismerés szavaztatik. A kösgyűlés a jegyzőkönyvének hitelesítésére kiküldettek: Chitz Herman és Rátfay Károly, A felügyelő bizottságba egy év tartamára újból megválasztatták a volt felügyelő bizottsági tagok. Miután az elnök e hónap 20-án dr. Stamberger Ferenc kir. közjegyző jelenlétében nyolc díjmentes nyereménykötvény a „D“ osztályból történt kisorsolásának eredményét kihirdette, berekesztett a közgyűlés kisorsoltattak a következő alapkönyvszámok: 2281 ala-

könyvszám özv, Doga Vilmosné, Budapest. 3662 alapkönyvszám Fleiser Vilmos, Budapest 1652 alapkönyvszám Bizton János, Mohács. 2896 alapkönyvszám dr. Hoffner Elekné, Mosony. 5378 alapkönyvszám dr. Traileszku János, Kisjenő. 60138 alapkönyvszám Kovarik Antal Komárom. 6106 alapkönyvszám Kulko Stefan, Zágráb 3883 alapkönyvszám Papo Abraham, Szerajevó. Minden kisorsolt alapkönyvszám után a kedvezményezetnek eaz 1000—1000 koronáról szóló díjmentes nyereménykötvény kiszolgáltatik.

Vásároljon

DENTOLIN-FOGPASTÁT,

ez a legjobb és legkellemesebb magyar készítmény.

1 tégely ára 1.— kor.

1 darab „ 60 fill.

5% A TANITÓNÖK „OTTHON“-A JAVÁRA.

➡ Kapható mindenütt! ➡

A fogpép ára és 10 fillér postai költség belyegbeni megküldése ellenében azt bárkinek bérmentve megküldjük.

VOJTEK ÉS WEISZ.

drogueria és parfümeria nagykereskedése
ARADON.

DEUTSCH IZIDOR

ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZ

ARAD, TEMPLOM-UTCZA, MINORITA-PALOTA.

Legolcsóbb bevásárlási forrás

óra-, ékszer-, arany- és ezüstneműekben.

Legnagyobb választék!

Ékszertárgyak,

tört arany-, ezüstneműek és zálogcedulák

a legmagasabb árban megvételnek.

Meghívás

az aradi és csanádi egyesült vasutak részvénytársaság

XVI. rendes közgyűlésére,

mely Aradon, a részvénytársaság saját házában lévő igazgatósági helyiségében **1902. év május hó 25-én d. e. 11 órakor** fog megtartatni.

N a p i r e n d:

1. Az igazgatóság jelentése az 1901. üzletévről.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. Az 1901. évre vonatkozó üzleti zárszámadások és mérleg előterjesztése, valamint a mérleg megállapítása, a tiszta nyeméény hovátörítása és az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása tárgyában határozathozatal.
4. Az alapszabályok 40. §-a értelmében kilépő három igazgatósági tag helyeinek választás utjánai betöltése.
5. Egy igazgatósági tag választása.
6. A felügyelő-bizottság tagjainak választása.
7. Esetleges indítványok.

Megjegyzés: Minden részvény egy szavazatra jogosít; a részvények le nem járt szelvényeikkel együtt 14 nappal a közgyűlés előtt Aradon: a társaság főpénztáránál; Bydápéssten: a „Magyar Agrár és Járadekbank“-nál; Bécsben: „Schoeller & Comp“-uraknál; Berlinben: a „Breslauer Discontó bank“-nál; és „Bern és Busse“ uraknál; M/m. Frankfurtban: „V. Erlanger & Söhne“-uraknál leteendők, hol azokról megfelelő elismervények adathnak.

Arad, 1902. április hó.

**az aradi és csanádi egyesült vasutak
részvénytársaság igazgatósága.**

Meghívó.

Az „Aradi Polgári Takarékpénztár részvénytársaság felszámolás alatt” 1902. évi április hó 20. napján délelőtt 10^{1/2} órákor Aradon, **a kereskedelmi akadémia I. emeleti nagytermében** **rendkívüli közgyűlést**

tart, melyre a t. részvényesek oly figyelemzetéssel hivatnak meg, hogy részvényeiket az alapszabályok 19. §-a értelmében 1902. április 17-ig bezárólag az intézet pénztáránál téteményezzék le.

Tárgysorozat:

1. Elnöki intézkedés a jegyzőkönyv vezetése s annak hitelesítése tárgyában.
 2. A felszámoló-bizottság jelentése.
 3. Az 1901. évi október hó 27-én megtartott közgyűlés által küldött bizottságnak s a melléje rendelt jogtanácsosnak jelentése az intézet vagyon állásáról és ezzel kapcsolatosan határozathozatal a jelentésben foglalt:
 - a) a felszámolás megszüntetésére és az intézet aktív működésbe helyezésére,
 - b) az érték devalvációk címén eszközleendő leírásokra és egy leírási tartalékalap képzésére,
 - c) az alaptőke leszállítására és annak új részvények által való újabb felmelesére.
 - d) a volt igazgatósággal és a volt felügyelő bizottsággal létesített megállapodások jóváhagyására és részükre a felmentvény megadására irányuló indítványok tárgyában.
 4. A felszámoló és felügyelő-bizottságok részére a felmentvény megadása.
 5. Az alapszabályok 4. 5. 22. 24. 28. 30. 31. 32. 42. 49. 61 és 149. §§-ainak módosítása.
 6. A társulati elnök, az igazgatóság 9 és a felügyelőbizottság 5 tagjának megválasztása.
 7. A bírálati választmány 60 tagjának megválasztása.
- Arad, 1902. április hó 7-én.

A felszámoló bizottság.